

RETORIKA PREMA ŠOPENHAUERU

Vujko Dimitrije , Petrović Andrej, Berić Mihajlo , Tanev Igor , Tasić
Mihajlo

SADRŽAJ

3

ARTUR ŠOPENHAUER

4

”UMETNOST KONTRAVERZE”

8

STRATAGEME

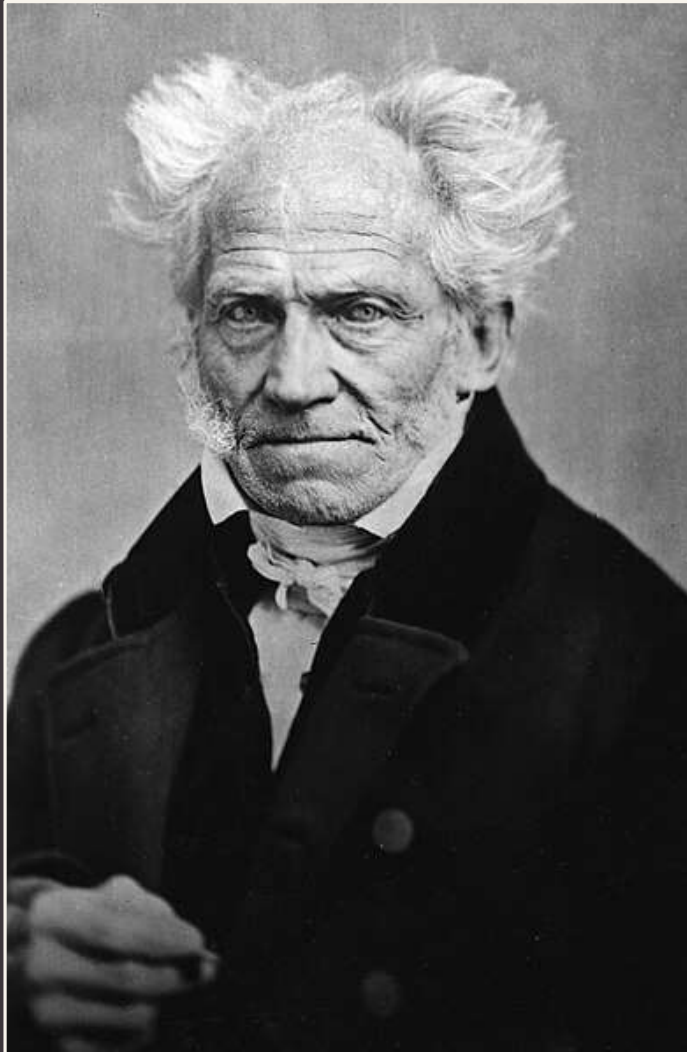
24

PARADOKSI

39

LITERATURA

ARTUR ŠOPENHAUER

Artur Šopenhauer (1788 - 1860) bio je nemački filozof poznat po svojim idealističkim stavovima i kao klasični predstavnik pesimizma.

Šopenhauerova filozofija naglašava da svet pokreće nezasita želja, što izaziva neprekidnu patnju.

Umetnost se pojavljuje kao utočište od ove patnje, pružajući nam trenutak otklona i spokoja.

”LIFE IS A CONSTANT
PROCESS OF DYING.”

”ŽIVOT JE NEPREKIDNI
PROCES UMIRANJA.”

citat Artura Šopenhauera

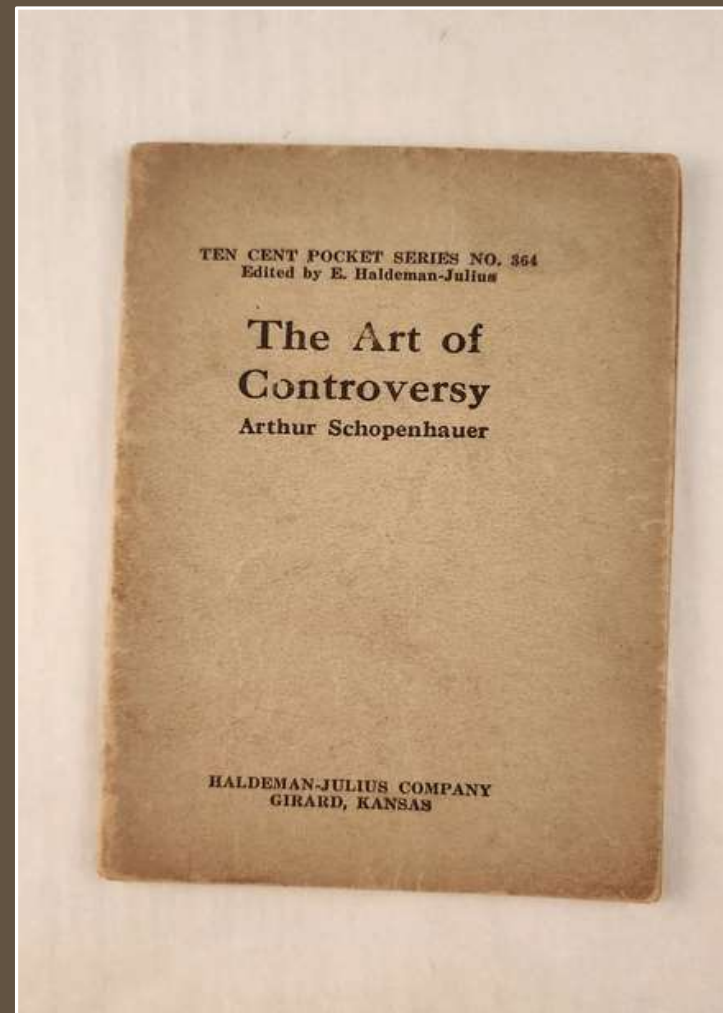

”UMETNOST KONTROVERZE”

Napisao je delo u kome iznosi načine i metode da se dobije rasprava, a da pri tome argumenti nemaju nikakav uticaj.

Njegovo delo je i sarkastični pogled na rasprave.

- **Umeće kako da se uvek bude u pravu, objašnjeno u 38 trikova** (eng. The Art of Being Right: 38 Ways to Win an Argument)
- **Eristička dijalektika: umeće dobijanja rasprave** (eng. Eristic Dialectic: The Art of Winning an Argument)
- **Umetnost kontroverze** (eng. The Art of Controversy)

SUŠTINA DELA

Uočiti pogrešno zaključivanje.

- Ne dopustiti da nas prevare pogrešni dokazi.
- Čuvati se ljudi koji koriste **STRATAGEME** umesto stvarnih argumenata zasnovanim na činjenicama.

— Retorika prema Šopenhaueru —

STRATAGEME

Stratageme – reč potiče iz kineskog jezika i iz eseja „36 stratagema“ koje se koriste u ratu, politici i međuljudskim odnosima. Glavni fokus je na upotrebi lukavstva i obmana kako na bojnopolju tako i na sudu.

— Retorika prema Šopenhaueru —

STRATAGEME

1. PROŠIRENJE
2. HOMONIMI

3. GENERALIZACIJA
4. SAKRITI IGRU

5. LAŽNA PREMISA

6. UZETI KAO
ISTINITO ONO ŠTO
TEK TREBA
DOKAZATI

7. IZVUĆI PRIZNANJE
POSTAVLJAJUĆI VELI
KI BROJ PITANJA

8. RAZBESNETI
10. POSTAVLJATI
PITANJA

12. IZABRATI
METAFORU TAKO
DA ODGOVARA IDEJI

18. PREKINUTI,
UPADATI U REČ,
SKRENUTI SA TEME

1. PROŠIRENJE

DVOJAKA UPOTREBA:

- Proširivanje protivničkog predloga van svojih prirodnih granica; dajući mu opšte značenje i što je moguće širi smisao, kako bi se preteralo.

PRIMER

A: "Redovno vežbanje je korisno za održavanje dobrog zdravlja."

B: "Vežbanje nije samo korisno za zdravlje, to je JEDINA stvar koja je bitna! Ako ne vežbate svaki dan po nekoliko sati, osuđeni ste na loše zdravlje i ranu smrt!"

ODBRANA:

- Tačno iznošenje tačke ili suštine spornog pitanja.

2. HOMONIMI

HOMONIMI su iste reči koje označavaju različite pojmove.

- Upotreba:

Trik je upotrebiti homonim da bi se postavljeno tvrđenje proširilo i na drugu temu koja osim istih reči ima malo ili nimalo zajedničkog sa polaznim tvrđenjem.

Homonimi, Homofoni ,Homografije, Homofoni u kombinaciji sa Homografima

Korišćenje homonima može biti korisno u različitim situacijama. Evo nekoliko načina kako možete koristiti homonime:

- Poboljšanje pisanja
- Razumevanje konteksta
- Izražavanje sebe na kreativan način
- Učenje jezika
- Izazovi u igrama

HOMONIMI

PRIMERI

Svetlost se posmatra jednako i u stvarnom i u metaforičnom značenju

- Svaka **svetlost** može biti ugašena.
- Itekt je **svetlost**.
- Zato, intelekt može biti ugašen.

Ovde se homonim **ključno** koristi kako bi se proširila rasprava sa puteva na tehnološki sektor, otvarajući novu perspektivu u debati o ekonomskom razvoju.

- **A:** "Investiranje u nove puteve je **ključno** za ekonomski razvoj."
- **B:** "Slažem se da je 'ključno' investirati, ali umesto u puteve, trebalo bi da se fokusiramo na razvoj **ključnih** tehnoloških sektora."

3. GENERALIZACIJA

- Tvrđenje koje je iskazano relativno shvatiti kao opšte (generalizovati) ili kao da se odnosi na nešto drugo, a onda ga pobiti.

PRIMERI:

A: Trampova imigraciona politika je praktična.

B: Tramp nije praktičan predsednik, ne mogu da verujem da si to rekao.

ODBRANA:

- Sugovornik **A** nikada nije tvrdio da je Tramp praktičan predsednik.

PRIMERI

ARISTOTELOV PRIMER

- Crnac je crn, ali što se tiče zuba – beo.
Zvuči kao da je crnac i crn i beo.

ODBRANA:

Dati konkretne brojeve,
konkretne događaje:

*Broj napada nožem se povećao
sa 146 na 365 od 2006. godine.*

- **A:** Brojevi su ovde. Vidimo da se kriminal povećao 200% u poslednjih 5 godina.
- **B:** Brojevi mogu da znače šta god poželite.

4. SAKRITI SVOJU IGRU

- **Strategija:** Trudite se da odložite zaključak do pravog trenutka, budite strpljivi i ne žurite sa iznošenjem svojih stvarnih zaključaka. Ideja je da postavite zamku protivniku koja će dovesti do toga da protivnik sam prihvati vaš zaključak.
- **Rezultat:** Kada protivnik dođe do zaključka koji podržava vašu poziciju tada je lakše za vas da ostvarite pobjedu u debati. Protivnik će se osjećati kao da je sam došao do zaključka na koji ste ga namamili, što povećava njegovu prihvatljivost vaše priče.

5. LAŽNA PREMISA

Krenuti izvlačenje zaključka od lažnog tvrđenja za koje protivnik veruje da je tačno.

- Ako su ulice su mokre onda je padala kiša.
- Ulice su mokre.
- Znači padala je kiša.

Prvo tvrđenje (premissa) nije ispravno, ali to sagovornik ne zna.

Zato ga lako ubeđujemo da je poslednja rečenica tačna.

 [Debata Dzordana Petersona i Keti Njuman](#)

Preuzeti kontrolu nad onim što treba dokazati **postavljanjem pitanja** na način koji favorizuje naše gledište.

To se radi pretpostavljanjem činjenica koje zapravo ne mogu biti opovrgnute.

[!\[\]\(919a2cb85b99741a73c0c31a427236a8_img.jpg\) Primer Trampove debate sa Hilari](#)

6. UZETI KAO ISTINITO ONO ŠTO TEK TREBA DOKAZATI

STRATAGEME

PRIMER

Dugo se raspravljalo da li po zakonu *Apple* mora da nađe način da uđe u telefon terorista i podatke dostavi *FBI*.

Umesto razmatranja zakona i kompanije *Apple*, ono što uopšte nije uzeto u razmatrenje jeste da li nevine ljude treba nekako zaštititi.

STRATAGEME

7. IZVUĆI PRIZNANJE POSTAVLJAJUĆI VELIKI BROJ PITANJA

- Trik se sastoji u postavljanju jako **velikog** broja pitanja za **kratko vreme**.
- Osoba obično ne uspeva da isprati logičke greške i praznine u pitanjima i tako odgovori na neko pitanje na pogrešan način.
- Ispitivač onda brzo na osnovu dobijenog odgovora izvodi zaključak.

Naziva se još i „SOKRATOV METOD“ i posebno je popularan za korišćenje u suđenjima.

8. RAZBESNETI

- Razbesneti protivnika da bude ljut jer onda ne može pravilno da rasuđuje.
- Do besa ga dovodimo tako što mu otvoreno nanosimo nepravdu I nepristojno se odnosimo prema njemu.

⇒ Debata Pirs Morgan i Ben Šapiro

10. POSTAVITI PITANJE TAKO DA DOBIJEMO AFIRMATIVAN ODGOVOR

- Tokom diskusije, protivnik u diskusiji stalno daje negativan odgovor i tada se može primeniti ova taktika.
- Naime, pitanje treba postaviti na takav način da alternativa bude što manje povoljna i da je protivnik na neki način prinuđen da se složi sa trenutnom diskusijom.

PRIMERI

- Da li želiš da propustiš ovakvu priliku?
- Da li želiš kompanija da propadne?

Pitanje: Da li želite smanjenje zagađenja i očuvanje prirodnih resursa?"

Cilj: Postavljanjem ovakvog pitanja, osoba koja vodi raspravu usmerava pažnju protivnika ka pozitivnom ishodu.

12. IZABRATI METAFORU TAKO DA ODGOVARA IDEJI

- Ovaj metod se može nazvati **METOD INSINUACIJE**.
- Potrebno je koristiti reči koje na indirektan način vode ka onome što želimo da pokažemo.

PRIMERI

- Marko je stavljen pod siguran nadzor.
– Marko je odveden u zatvor.
- Jovana je mnogo postigla zahvaljujući uticaju i dobrim vezama.
– Jovana je mnogo postigla zahvaljujući nepotizmu.

18. PREKINUTI, UPADATI U REC, SKRENUTI SA TEME

Ne dozvoliti protivniku da upešno završi dokazivanje i iznošenje argumenata već ga prekinuti.

PRIMERI

- **A:** ... prema zakonu o saobraćaju ...
- **B:** Ako se dobro sećam Vi ste glasali za taj zakon?

[↔ Debata Tramp i Hilari](#)

Martin Gardner (1914 - 2010)

Rezultat toliko protivan intuiciji i zdravom razumu
da izaziva veliko čuđenje.

(grč. παράδοξος, *paradoksos* = neverovatan; *para-* = protiv, *dóxa* = mišljenje)

— PARADOKSI —

POSTOJE 3 KATEGORIJA PARADOKSA

1. Tvrdjenje koje izgleda netačno, a tačno je.

- "Što više znaš, to više shvataš koliko malo znaš."

2. Tvrdjenje koje izgleda tačno, a netačno je.

- "Voda koja teče u reci uvek je ista voda."

3. Prividno besprekorno rezonovanje koje dovodi do kontradikcije.

- "Ovo tvrdjenje je lažno."

ZNAČAJ PARADOKSA

- Odbrana od „očiglednih“ stvari.
- Uočavanje loše postavljenih ili višeznačnih pitanja.

PARADOKSI

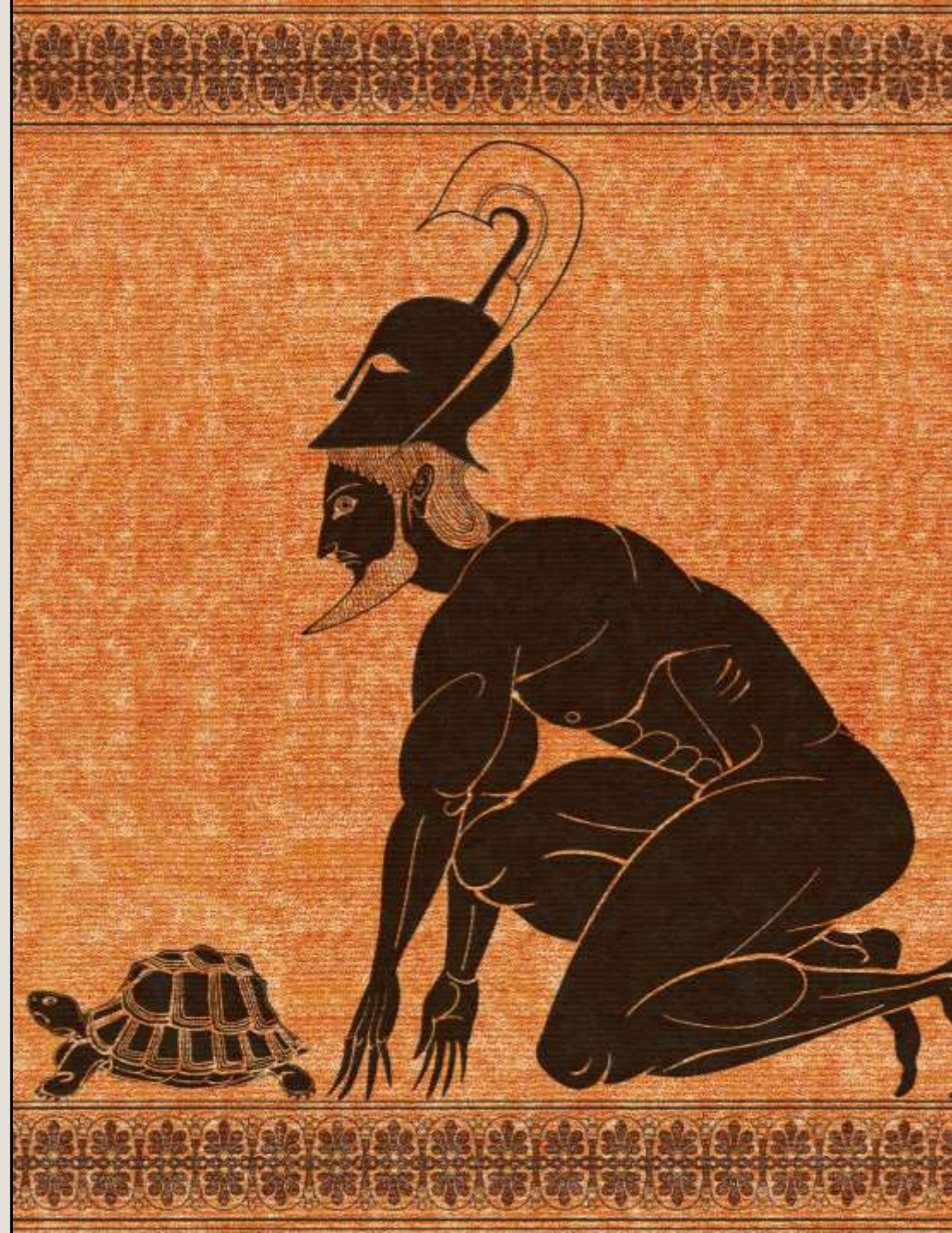

AHIL I KORNJAČA

“U utrci, najbrži trkač nikada ne može prestići najsporijeg, zato što gonitelj prvo mora doći do tačke odakle je gonjeni pošao, pa prema tome najsporiji uvijek ima prednost.”

REŠENJE

Arhimed je 212. godine pne razvio metod za rešavanje ovakvog problema. Ovaj metod dozvoljava konstrukciju rešenja koje kaže da ako se udaljenost stalno smanjuje vreme je konačno.

UZROČNOST

X: Bolnice su najopasnija mesta! Tamo se najviše umire!

Jer u bolnice idu povređeni, bolesni i stari!

Y: A i na putevima, 10% nesreća je zbog alkohola! To pokazuje da su oni koji piju vodu najopasniji!

90% nesreća bez alkohola je sračunato polazeći od 10% nesreća zbog pića.

GAVRAN

Kako dokazati sledeće tvrđenje:

"Svaki gavran je crn."

Dokaz:

- Logički ekvivalentno tvrđenje je:

"Ono što nije crno nije gavran."

- A to potvrđuje primer:

"Zelena gusenica nije gavran."

- Ovo je tačno tvrđenje, ali ovo **ne dokazuje ništa**: ovako bi se moglo pokazati i da su svi gavrani plavi ili ružičasti!

KLJUČ PROBLEMA

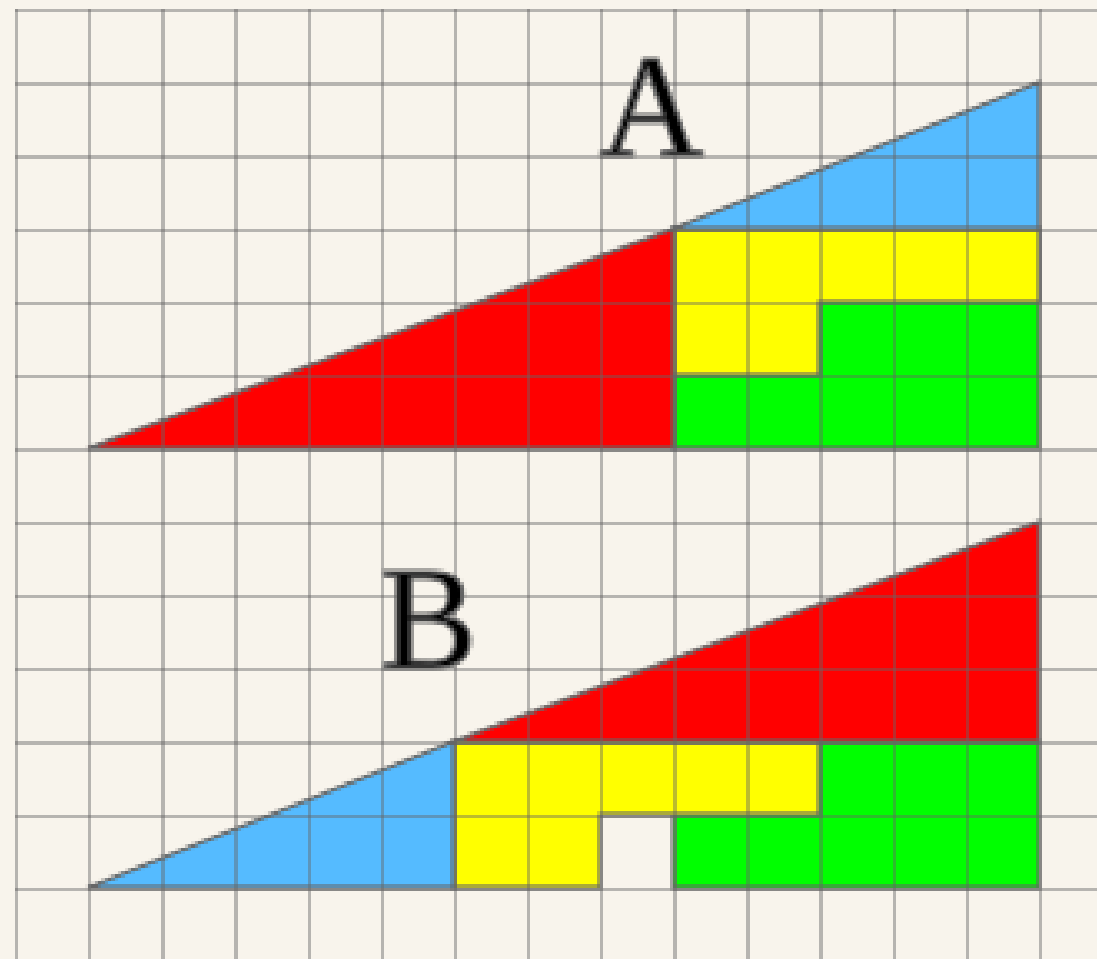
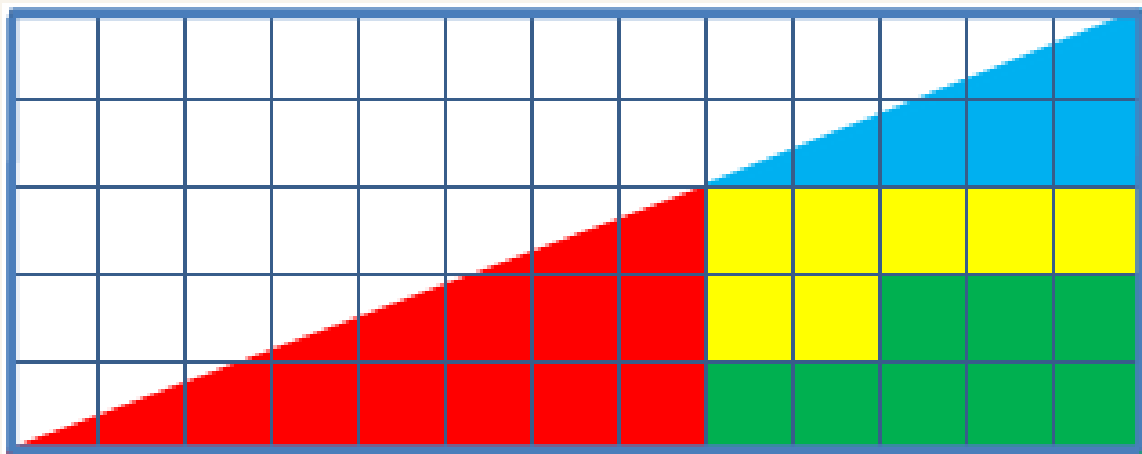
- da bismo pokazali da je jedno tvrđenje tačno, moramo ga dokazati
- da bismo pokazali da je netačno, dovoljno je naći primer

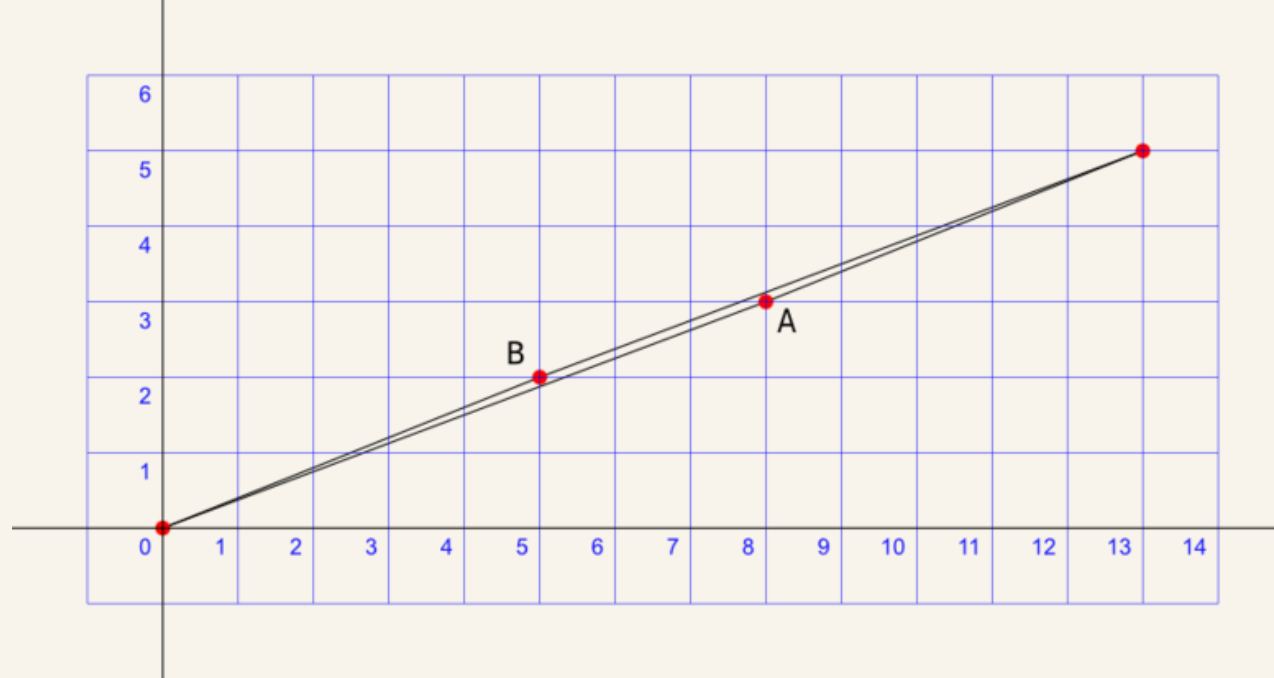
U prethodnom slučaju, pokušali smo da dokažemo tačnost koristeći primer!

"Svi eksperimenti na ovome svetu ne mogu nikada dokazati da sam u pravu, ali jedan jedini eksperiment može dokazati da nisam u pravu!" A.A.

PARADOKS GAVRANA

GEOMETRIJSKI PARADOKS

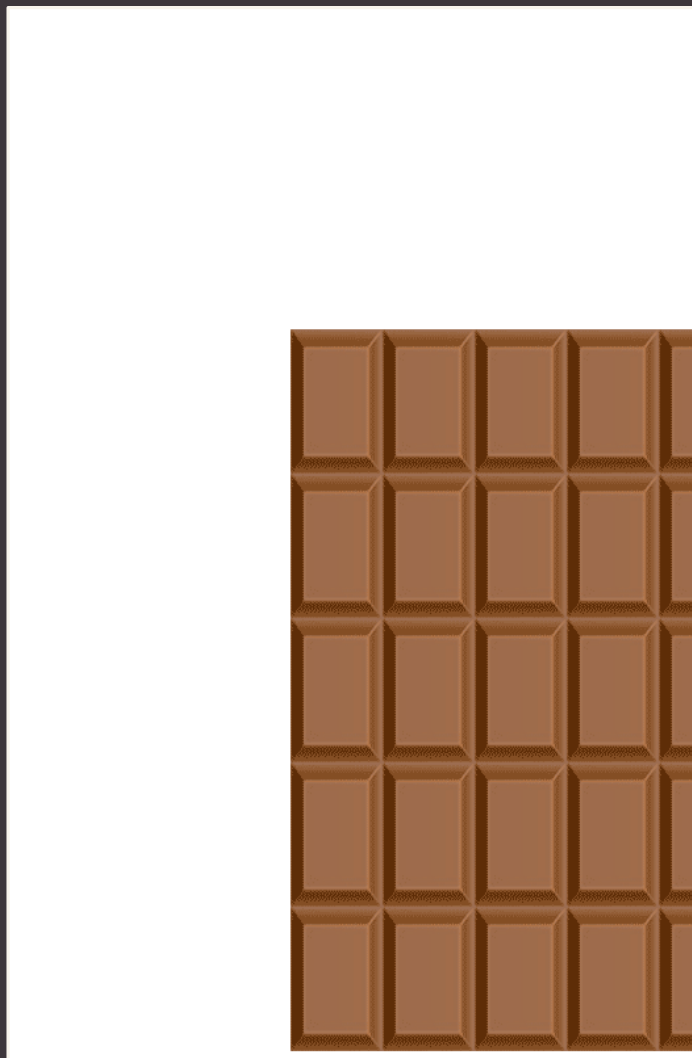

Ono što je nemoguće (ili pak vrlo teško) primetiti jeste da u oba slučaja ova dva trougla koje smo dobili spajanjem manjih oblika, uopšte ni nisu trouglovi - hipotenuze su im **zakrivljene** tj. nemaju konstantan koeficijent pravca, što se jasno vidi na sledećoj slici.

Prostor između ovih hipotenuza sa slike ekvivalentna je površini jednog **1x1 kvadrata**.

Ovi trouglovi koje dobijamo sklapanjem datih oblika su **13 jedinica široki i 5 jedinica visoki**, što znači da bi njihova površina morala biti **$P = 13 \cdot 5 = 32.5$ jedinica**.

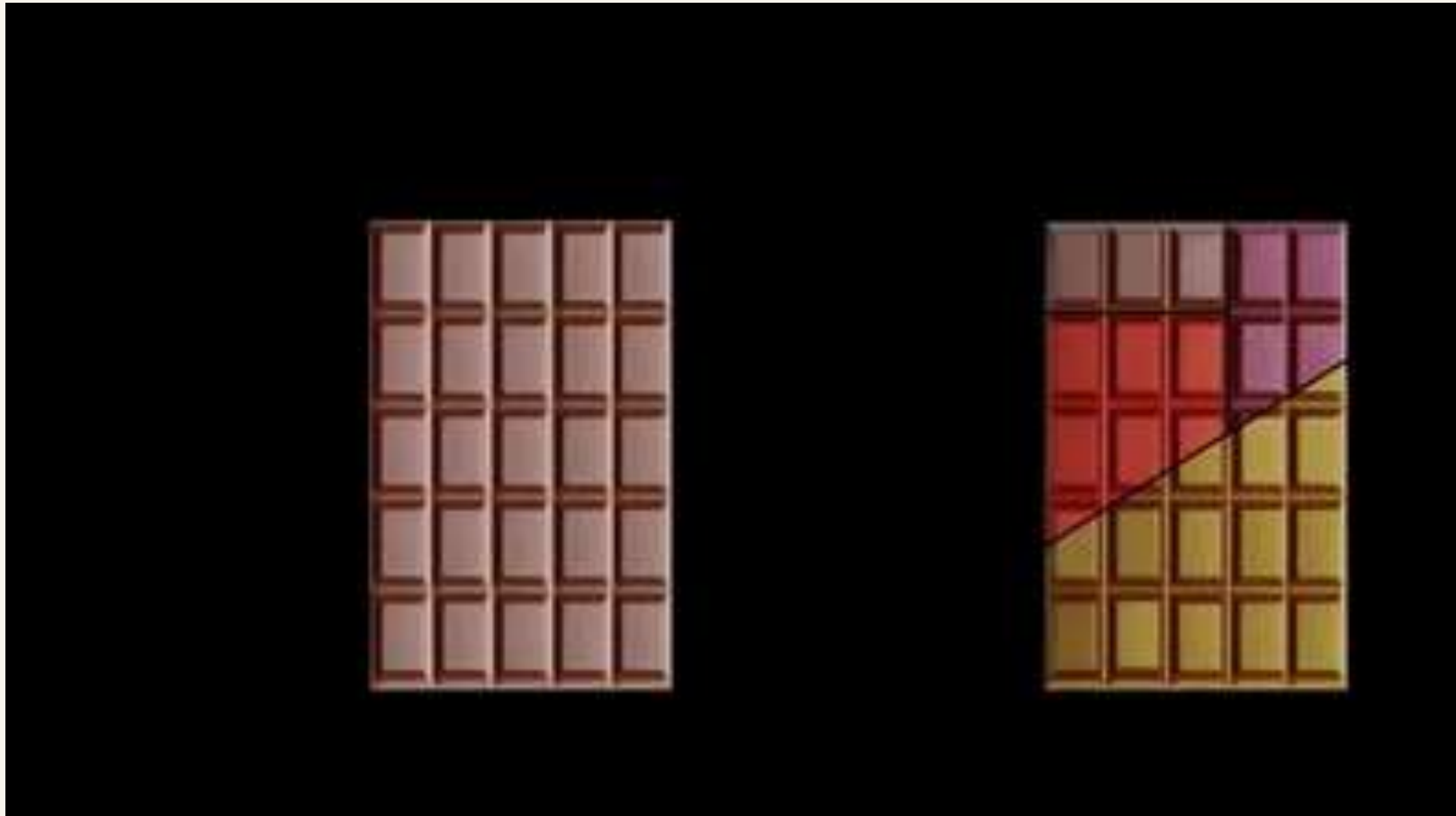
Ali, plavi trougao ima razmeru stranica **5:2 (2,5)** dok crveni ima razmeru **8:3 (≈ 2.667)**, pa je hipotenuza dobijena spajanjem ova dva manja trougla zakrivljena što čini da figuru **A** zapravo zauzima površinu od **32 jedinice**, a figura **B** površinu od **33 jedinice**, uključujući i "**izgubljeni**" kvadrat.

GEOMETRIJSKI PARADOKS

BESKONAČNO ČOKOLADE??

Kako objasniti nestanak
kockice čokolade?

Kao što ste verovatno pretpostavili, ovo nije nikakva magija, već samo lukava obmana. Ne dobijamo kockicu čokolade više, zapravo je druga tabla čokolade samo manja za tu jednu kockicu, što animacija besramno skriva.

„ČUDESNI“ DOKAZ

- neka su a i b takvi da je: $a=b$
- pomnožimo sa a : $a^2=ab$
- oduzmimo b^2 : $a^2-b^2=ab-b^2$
- rastavimo: $(a+b)(a-b)=b(a-b)$
- skratimo: $a+b=b$
- za $a=b=1$, dobijamo dakle $2 = 1$
- neobično?

Kako se ovo desilo?

Sve što smo odradili je delovalo skroz razumljivo i jednostavno? Ispostaviće se da to ipak nije slučaj. Greška se potkrala u petom koraku, gde smo celu jednačinu podelili sa $a-b$. Ovo je problem zato što su a i b , po postavci zadatka, jednaki iz čega sledi da je **njihova razlika jednaka nuli**. Svi dobro znamo da deljenje nulom i matematika, ne idu jedno sa drugim. Tako da je ovaj dokaz još jedan primer čiste obmane čitaoca.

KLASIČNI PARADOKSI

Paradoks Epimenida sa Krita: "*Svi Krićani su lažovi.*"

- Ni tačno, ni netačno?
- Varijanta 2: rečenica je neispravna.

Paradoks berberina

Osnova, ključ problema

Stvar koja je iskazana primenjuje se na način na kojim je iskazana.

- U svim razvijenim logičkim sistemima u kojima je moguće formulisati pravilo koje se primenjuje na samo sebe, moguće je proizvesti paradokse.
- Gedel, Tarski, Čerč, Post, ...

KLASIČNI PARADOKSI

- “*Tezejev brod*”
- Ovaj paradoks govori o tome da li je neki objekat i dalje isti taj objekat ako mu zamenimo sve njegove komponente, jednu po jednu.

Neke od predloženih solucija problema Tezejevog broda:

- Kompozicija nije identitet
- Teorija kontinuiranog identiteta

PRIMERI VIŠEZNAČNOSTI

Što je više sira, to je u njemu više rupa. Ali što je više rupa, to je manje sira.

Rešenje problema:

- Dva puta se pojavljuje reč sir, ali ta pojavljivanja nemaju isto značenje.
- Prvi put je sir kao celina.
- Drugi put je sir kao čvrsta materija.

PRIMER

- **Jelena:** Volim **Ruse!** (narod ili muške pripadnike naroda?)
- **Vladimir:** A ja **Ruskinje!**

LITERATURA

- Arthur Schopenhauer, *The Art of Controversy*, Createspace Independent Publishing Platform, 2018.
- Geometrijski paradoks: <https://regia-marinho.medium.com/exploring-the-paradoxes-of-paradoxical-geometry-for-new-ideas-6ed9115b639e#:~:text=Paradoxical%20geometry%20is%20a%20term,defy%20logic%20or%20common%20sense>
- Missing square puzzle: https://en.wikipedia.org/wiki/Missing_square_puzzle
- Svi Krićani su lažovi: https://en.wikipedia.org/wiki/Epimenides_paradox
- Slike: <https://www.shopbeksinski.com/>

Artur Šopenhauer

HVALA NA PAŽNJI

VUJKO DIMITRIJE
PETROVIĆ ANDREJ

BERIĆ MIHAJLO
TANEV IGOR
TASIĆ MIHAJLO

PROF. DR. STAŠA VUJIČIĆ STANKOVIĆ